A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2017. október 18.*

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – 76/207/EGK irányelv – A férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód a foglalkoztatás és munkavégzés területén – A nemen alapuló hátrányos megkülönböztetés – Tagállami rendőriskolába való felvételi vizsga – Az e felvételi vizsgán való részvételre jelentkezők tekintetében minimális testmagasság követelményét támasztó tagállami szabályozás”

A C-409/16. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Symvoulio tis Epikrateias (államtanács, Görögország) a Bírósághoz 2016. július 22-én érkezett, 2016. július 15-i határozatával terjesztett elő

az **Ypourgos Esoterikon**,

az **Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton**

és

Maria-Eleni Kalliri között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök (előadó), C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin és E. Regan bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– M.-E. Kalliri képviseletében P. Aggelakis dikigoros,

– a görög kormány képviseletében K. Georgiadis, D. Katopodis és E. Zisi, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Patakia és C. Valero, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: görög.

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2002. szeptember 23-i 2002/73/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2002. L 269., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 255. o.) módosított, a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló, 1976. február 9-i 76/207/EGK tanácsi irányelv (HL 1976. L 39., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 187. o.; a továbbiakban: 76/207 irányelv), valamint a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló, 2006. július 5-i 2006/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 204., 23. o.) értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az Ypourgos Esoterikon (belügyminiszter, Görögország) és az Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton (oktatási és vallásügyi miniszter, Görögország), illetve a Maria-Eleni Kalliri között az utóbbi által a görög rendőriskolába való felvételi vizsgán történő részvételt minimális testmagassághoz kötő nemzeti szabályozás alapján elfogadott közigazgatási aktusok megsemmisítése iránt benyújtott kereset tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 76/207 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése az alábbiakat írja elő:

„Ezen irányelv célja, hogy a tagállamokban a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elve érvényesüljön az előmenetelt is magában foglaló munkavállalás, szakképzés, munkafeltételek, valamint – a (2) bekezdésben említett feltételek esetén – a szociális biztonság tekintetében. A továbbiakban az »egyenlő bánásmód elve« kifejezés jelöli ezt az elvet.”

4 Ezen irányelv 2. cikke így szól:

„(1) A következő rendelkezések alkalmazásában az egyenlő bánásmód elve azt jelenti, hogy semmiféle nemi megkülönböztetés [helyesen: nemen alapuló hátrányos megkülönböztetés] nem áll fenn, sem közvetlenül, sem közvetetten, különös tekintettel a családi állapotra és a családi jogállásra történő utalással [helyesen: sem közvetlenül, sem közvetetten, a közvetett hátrányos megkülönböztetés tekintetében különösen ideértve a családi állapotra és a családi jogállásra történő hivatkozást].

(2) Ezen irányelv alkalmazásában:

»közvetlen megkülönböztetés [helyesen: közvetlen hátrányos megkülönböztetés]«: ha egy személlyel szemben neme miatt kevésbé kedvezően járnak el, mint ahogyan egy másik személlyel szemben hasonló helyzetben eljárnak, eljártak vagy fognak eljárni,

»közvetett megkülönböztetés [helyesen: közvetett hátrányos megkülönböztetés]«: ha egy látszólag semleges rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat az egyik nemhez tartozó személyeket a másik nemhez tartozó személyekhez képest hátrányosan érint, kivéve ha ez a rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat jogszerű céllal objektív módon igazolható, továbbá e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek,

[…]”

5 Az említett irányelv 3. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az egyenlő bánásmód elvének alkalmazása azt jelenti, hogy nemi alapon semmiféle hátrányos megkülönböztetés [helyesen: semmiféle, nemen alapuló hátrányos megkülönböztetés] nem állhat fenn [helyesen: sem közvetlenül, sem közvetve] a köz- vagy a magánszektorban, ideértve a közigazgatási intézményeket, a következők vonatkozásában:

a) a nem önálló és az önálló keresőtevékenységhez, illetve a foglalkoztatáshoz való hozzáférés feltételei – beleértve a kiválasztás kritériumait és a munkaerő-toborzás feltételeit –, a tevékenység fajtájától és a szakmai hierarchiában elfoglalt helytől függetlenül, beleértve a szakmai előmenetelt;

[…]”

A görög jog

6 A rendőr-akadémia iskoláiban és a tűzoltó-akadémia rendfokozat nélküli tisztviselői osztályában a felvételről, szakképzésről és továbbképzésről szóló 2226/1994. sz. törvény (FEK A’ 122) 1. cikke (2) bekezdése a) pontjának a 2713/1999. sz. törvény (FEK A’ 89) 12. cikke (1) bekezdésével, majd a 3103/2003. sz. törvény (FEK A’ 23) 20. cikkével módosított szövege szerint a férfiak és a nők egyaránt felvételt nyerhetnek ezekre az akadémiákra. E rendelkezés értelmében a jelentkezőkre alkalmazandó követelmények és előzetes vizsgák a két nem tekintetében azonosak.

7 A rendőrtisztek és rendőrök iskoláiba nyílt pályázati eljárások rendszere útján történő felvételről szóló 4/1995. sz. elnöki rendelet (FEK A’ 1) 2. cikke (1) bekezdése f) pontjának a 90/2003. sz. elnöki rendelet (FEK A’ 82) 1. cikke (1) bekezdésével módosított szövege előírja, hogy a rendőr-akadémia rendőrtiszti és rendőri iskoláiba jelentkező polgári jelölteknek (férfiaknak és nőknek egyaránt) legalább 170 cm cipő nélküli testmagassággal kell rendelkezniük.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

8 A 4/1995. sz. elnöki rendeletnek a 90/2003. sz. elnöki rendelettel módosított rendelkezéseivel összhangban a görög országos rendőrfőkapitány felvételi kiírást tett közzé a görög rendőrtiszti és rendőri iskolák 2007–2008-as tanévére való beiratkozás tekintetében.

9 E felvételi kiírás II.6. pontja értelmében az e felvételre jelentkezőknek legalább 170 cm cipő nélküli testmagassággal kellett rendelkezniük.

10 M.-E. Kalliri az előírt igazoló iratokat mellékelve az említett felvételi vizsgán való részvétel iránti kérelmet nyújtott be Vrachati (Görögország) rendőrkapitányságához, amely elutasította a felperes pályázati anyagát azon az alapon, hogy a felperes nem érte el a 4/1995. sz. elnöki rendelet 2. cikke (1) bekezdése f) pontjának a 90/2003. sz. elnöki rendelet 1. cikke (1) bekezdésével módosított szövegében előírt 170 cm minimális testmagasságot, mivel csak 168 cm magas volt.

11 Miután Vrachati rendőrkapitánysága elutasította a felperes pályázatát, a rendőrség megtagadta M.-E. Kalliri részvételét a szóban forgó felvételi vizsgán.

12 M.-E. Kalliri ezt a döntést a Dioikitiko Efeteio Athinon (athéni közigazgatási fellebbviteli bíróság, Görögország) előtt vitatta, amely bíróság helyt adott a keresetének, és megállapította, hogy a 4/1995. sz. elnöki rendelet 2. cikke (1) bekezdése f) pontjának a 90/2003. sz. elnöki rendelet 1. cikke (1) bekezdésével módosított szövege ellentétes a nemek közötti egyenlőség alkotmányos elvével, és megsemmisítette e rendelkezéseket.

13 A belügyminiszter, valamint az oktatási és vallásügyi miniszter a Dioikitiko Efeteio Athinon (athéni közigazgatási fellebbviteli bíróság) e határozatával szemben fellebbezést terjesztett elő a kérdést előterjesztő bírósághoz.

14 E körülmények között a Symvoulio tis Epikrateias (államtanács, Görögország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Összeegyeztethető-e a 90/2003. sz. elnöki rendelet 1. cikkének (1) bekezdése, amely módosította a 4/1995. sz. elnöki rendelet 2. cikkének (1) bekezdését, és amely alapján a rendőr-akadémia rendőrségi tisztviselői és tiszti iskoláiba jelentkező polgári jelölteknek más követelmények mellett »(férfiaknak és nőknek [egyaránt]) legalább 1 méter 70 centiméteres testmagassággal kell rendelkezniük«, a 76/207, a 2002/73 és a 2006/54 irányelvek azon rendelkezéseivel, amelyek tiltják a nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés minden formáját a közszektorban a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén (kivéve, ha ezt a tényleges eltérő bánásmódot objektíven igazolt és a nemen alapuló bármiféle hátrányos megkülönböztetéstől mentes körülmények indokolják, és az nem lépi túl az intézkedés által kitűzött cél eléréséhez szükséges és arányos mértéket)?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

15 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 76/207 irányelv és a 2006/54 irányelv rendelkezéseit úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szereplőhöz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely e tagállam rendőriskolájába való felvételi vizsgára jelentkezők e vizsgán való részvételét a nemüktől függetlenül legalább 170 cm-es testmagassághoz köti.

16 Először azt kell meghatározni, hogy az alapeljárásbeli jogvita e rendelkezések hatálya alá tartozik-e.

17 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy e jogvita olyan közigazgatási aktusokra vonatkozik, amelyeket a 2007-es év során hoztak meg, miután M.-E. Kalliri a görög rendőrtiszti és rendőri iskolákba való felvételi vizsgán való részvétel iránti kérelmet nyújtott be a 2007–2008-as tanév tekintetében.

18 A 2006/54 irányelv 33. cikkének első bekezdésével összhangban ezen irányelv átültetésének határideje 2008. augusztus 15-én járt le.

19 Egyébiránt ezen irányelv 34. cikkének (1) bekezdése értelmében 2009. augusztus 15-i hatállyal a 76/207 irányelv hatályát veszti.

20 Ezért az alapeljárás tényállása nem a 2006/54 irányelv, hanem a 76/207 irányelv rendelkezéseinek időbeli hatálya alá tartozik.

21 A 76/207 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerint ezen irányelv célja, hogy a tagállamokban a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elve érvényesüljön az előmenetelt is magában foglaló munkavállalás és a szakképzés tekintetében.

22 Az említett irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja tiltja a nemen alapuló közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést a köz- vagy a magánszektorban, ideértve a közigazgatási intézményeket, a nem önálló és az önálló keresőtevékenységhez, illetve a foglalkoztatáshoz való hozzáférés feltételei – beleértve a kiválasztás kritériumait és a munkaerő-toborzás feltételeit is – vonatkozásában.

23 Ebből az következik, hogy a 76/207 irányelv alkalmazandó az álláskereső személyre, ideértve az állásra való kiválasztás és felvétel feltételeit is (lásd analógia útján: 2016. július 28-i Kratzer ítélet, C-423/15, EU:C:2016:604, 34. pont).

24 Ez a helyzet áll fenn egy olyan személy esetén is, aki M.-E. Kallirihez hasonlóan jelentkezik egy tagállami rendőriskola felvételi vizsgájára.

25 Márpedig az alapeljárásban szóban forgó szabályozás annak előírásával, hogy a 170 cm-nél alacsonyabb személyek nem vehetnek részt a görög rendőriskola felvételi vizsgáján, e munkavállalók felvételének feltételeit érinti, és ennélfogva azt a 76/207 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében a közszférában a munkavállaláshoz való hozzáférés területén szabályokat megállapító szabályozásnak kell tekinteni (lásd analógia útján: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 30. pont; 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 25. pont).

26 Ebből az következik, hogy az olyan jogvita, mint amely a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban van, a 76/207 irányelv tárgyi hatálya alá tartozik.

27 Ezért meg kell vizsgálni, hogy az alapeljárásban szóban forgó szabályozás az ezen irányelv által tiltott hátrányos megkülönböztetést eredményez-e.

28 E tekintetben meg kell állapítani, hogy e szabályozás a nemüktől függetlenül azonos módon kezeli azokat a személyeket, akik a rendőriskolába való felvételi vizsgára jelentkeznek.

29 Következésképpen az említett szabályozás nem eredményez a 76/207 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének első francia bekezdése értelmében vett közvetlen hátrányos megkülönböztetést.

30 Az ilyen szabályozás ugyanakkor az e 2. cikk (2) bekezdésének második francia bekezdése értelmében vett közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősülhet.

31 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint közvetett hátrányos megkülönböztetés áll fenn, ha valamely, bár semlegesen megfogalmazott nemzeti intézkedés alkalmazása ténylegesen sokkal több nőt érint hátrányosan, mint férfit (lásd többek között: 1997. október 2-i Kording ítélet, C-100/95, EU:C:1997:453, 16. pont; 2013. június 20-i Riežniece ítélet, C-7/12, EU:C:2013:410, 39. pont).

32 A jelen esetben maga a kérdést előterjesztő bíróság is megállapította a határozatában, hogy a férfiakkal összehasonlítva sokkal magasabb azon nők száma, akik nem érik el a 170 cm-es testmagasságot, ezért e szabályozás alapján a nők egyértelműen hátrányosabb helyzetbe kerülnek a férfiakkal szemben a görög rendőrtiszti és rendőri iskolákba való felvételi vizsgán történő részvétel tekintetében. Ebből következik, hogy az alapeljárásban szóban forgó szabályozás közvetett hátrányos megkülönböztetést eredményez.

33 Mindazonáltal a 76/207 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének második francia bekezdéséből az következik, hogy az ilyen szabályozás nem minősül az ezen irányelv által tiltott közvetett hátrányos megkülönböztetésnek, ha a rendelkezés jogszerű céllal objektív módon igazolható, továbbá e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek.

34 Jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság feladata meghatározni, hogy létezik-e ilyen indok, a nemzeti bíróság számára hasznos válaszokat adni hivatott Bíróság hatásköre kiterjed arra, hogy a döntést lehetővé tévő útmutatást adjon a nemzeti bíróságnak (lásd ebben az értelemben: 2005. március 10-i Nikoloudi ítélet, C-196/02, EU:C:2005:141, 48. és 49. pont).

35 A jelen esetben a görög kormány arra hivatkozik, hogy az alapeljárásban szóban forgó szabályozás célja a görög rendőrség hatáskörébe utalt feladatok hatékony ellátásának biztosítása, és e cél eléréséhez szükséges és megfelelő feltételnek minősül annak előírása, hogy a jelölt rendelkezzen bizonyos sajátos fizikai alkalmassággal, így minimális testmagassággal.

36 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság korábban már megállapította, hogy a rendőrség működőképességének és megfelelő működésének biztosítása jogszerű célnak minősül (lásd, a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv [HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.] 4. cikkének (1) bekezdése tekintetében, amely irányelv rendszere, rendelkezései és célkitűzése is nagy hasonlóságot mutat a 76/207 irányelvével: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 44. pont; 2016. november 15-i Salaberria Sorondo ítélet, C-258/15, EU:C:2016:873, 38. pont).

37 Ezért meg kell vizsgálni, hogy a minimális testmagasságra vonatkozó olyan követelmény, mint amelyet az alapeljárásbeli szabályozás is előír, alkalmas-e az e szabályozás által kitűzött cél megvalósítására, és nem lépi-e túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket.

38 E tekintetben igaz ugyan, hogy a személy- és vagyonvédelemmel, a bűncselekményt elkövető személyek letartóztatásával és fogva tartásával, valamint a megelőző járőrözéssel kapcsolatos feladatok fizikai erő alkalmazását igényelhetik, és sajátos fizikai alkalmasságot vonhatnak maguk után, a rendőri feladatok némelyike – például a polgárok részére történő segítségnyújtás vagy a forgalomirányítás – nyilvánvalóan nem tesz szükségessé jelentős mértékű fizikai igénybevételt (lásd ebben az értelemben: 2014. november 13-i Vital Pérez ítélet, C-416/13, EU:C:2014:2371, 39. és 40. pont).

39 Egyébiránt, amennyiben feltételezhető, hogy a görög rendőrség által ellátott feladatok összessége sajátos fizikai alkalmasságot igényel, nem tűnik úgy, hogy ezen alkalmasság szükségszerűen összefügg a minimális testmagassággal, és hogy az alacsonyabb személyek magától értetődően ezen alkalmasság híján lennének.

40 Ebben az összefüggésben figyelembe vehető különösen az, hogy 2003-ig a görög szabályozás a férfiak és a nők tekintetében eltérő minimális testmagasságot követelt meg a görög rendőrtiszti és rendőri iskolákba való felvételi vizsgán történő részvételhez, mivel a nők esetén az előírt minimális testmagasság 165 cm volt a férfiak tekintetében alkalmazandó 170 cm helyett.

41 Relevánsnak tűnnek továbbá az M.-E. Kalliri által említett azon körülmények is, amelyek szerint a görög fegyveres erők, kikötői rendőrség és határőrség a férfiak és a nők tekintetében eltérő minimális testmagasságot írnak elő, valamint hogy a nők esetén a minimális testmagasság 160 cm.

42 Mindenesetre az alapeljárásban szóban forgó szabályozás által megvalósítani kívánt célkitűzés a nőkre nézve kevésbé hátrányos intézkedések útján is megvalósítható lenne, például a rendőrtiszti és rendőri iskolákba való felvételi vizsgára jelentkezőknek a fizikai képességeik vizsgálatát lehetővé tévő sajátos vizsgákon alapuló előzetes szűrésével.

43 Mindebből az következik, hogy – fenntartva, hogy e tekintetben a kérdést előterjesztő bíróságnak vizsgálatot kell folytatnia – az említett szabályozás nem igazolt.

44 E körülmények között a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 76/207 irányelv rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szereplőhöz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely e tagállam rendőriskolájába való felvételi vizsgára jelentkezők e vizsgán való részvételét a nemüktől függetlenül legalább 170 cm-es testmagassághoz köti, mivel e szabályozás a férfiakkal összehasonlítva sokkal több nőt hoz hátrányos helyzetbe, és mivel az említett szabályozás nem alkalmas és szükséges az általa kitűzött jogszerű cél megvalósításához; mindezek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

A költségekről

45 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A 2002. szeptember 23-i 2002/73/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló, 1976. február 9-i 76/207/EGK tanácsi irányelv rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapeljárásban szereplőhöz hasonló olyan tagállami szabályozás, amely e tagállam rendőriskolájába való felvételi vizsgára jelentkezők e vizsgán való részvételét a nemüktől függetlenül legalább 170 cm-es testmagassághoz köti, mivel e szabályozás a férfiakkal összehasonlítva sokkal több nőt hoz hátrányos helyzetbe, és mivel az említett szabályozás nem alkalmas és szükséges az általa kitűzött jogszerű cél megvalósításához; mindezek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

Aláírások